

ХУЛОСАИ

комиссияи ташхиси Шӯрои диссертациони 6D.KOA-029 назди Донишгоҳи Славянии Россия ва Тоҷикистон оид ба рисолаи номзоди Навруз Носири дар мавзӯи «Рушди системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар КАС-и минтақа (дар маводи вилояти Хатлон)».

Комиссияи ташхиси Шӯрои диссертациони 6D.KOA-029 назди Донишгоҳи Славянии Россия ва Тоҷикистон дар ҳайати д.и.и., профессор. Раҳматов Ҳ.Б (раис), д.и.и., профессор Комилов С.Ҷ. (аъзо), д.и.и., профессор Ашуров И.С. (аъзо) масъалаи ба ҳимоя иҷозат додани рисолаи номзоди Навруз Носириро дар мавзӯи «Рушди системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар КАС-и минтақа (дар маводи вилояти Хатлон)» мавриди баррасӣ қарор дод. Рисолаи номзодӣ дар кафедраи иқтисодиёт ва сайёҳии Донишкадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб иҷро гардидааст, с/м №7 аз 22 феввали соли 2018.

Шиносоӣ ва муҳокимаи қаблии маводи рисолаи номзоди Навруз Носири дар мавзӯи «Рушди системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар КАС-и минтақа (дар маводи вилояти Хатлон)» ба комиссияи ташхисӣ имкон дод, ки хулоса намоянд, ки рисолаи илмӣ номбурда дар мавзӯи муҳими иқтисодӣ иҷро гардида, ба ихтисоси 08.00.05. - Иқтисодиёт ва идоракунии хоҷагии халқ: иқтисодиёт, ташкил ва идоракунии корхонаҳо, соҳаҳо, комплексҳо (идоракунии инноватсияҳо) мувофиқат мекунад.

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқот. Аксари коршиносон ҳалли мушкилоти истеҳсолоти агросаноатии ҷумҳуриро дар ташаккул ва равнақи иқтисодиёти инноватсионӣ мебинанд. Ҳукумати ҷумҳурӣ дар ин самт қарорҳо, стратегияҳо, барномаҳо ва кансепсияҳо ва дигар санадҳои ҳуқуқию меъёриро оиди рушди инноватсионии истеҳсолоти агросаноатӣ мувофиқ ба стандартҳои ҷаҳонӣ қабул намудааст. Ҳамзамон олимони-иқтисодчиёни ватанӣ низ оиди ҷанбаҳои назариявӣ методологии инноватсияҳо ва раванду фаъолияти инноватсионӣ дар иқтисодиёти кишвар таҳқиқотҳои илмӣ анҷом дода, асарҳои илмӣ эҷод намуда, роҳбарони дараҷаҳои мухталиф ва ҷомеаро бо ин падидаи иқтисодӣ шинос намуданд. Натиҷаи чунин ҳамгироии пайгиронаи Ҳукумати кишвар аст, ки имрӯзҳо дахҳо корхонаҳои агросаноатӣ бо техникаю технологияи инноватсионӣ кор мекунанд ва шумораи зиёди лоиҳаҳои инноватсионӣ дар кишоварзии ҷумҳурӣ амалӣ гардида истодаанд. Аммо истеҳсолоти агросаноатии кишвар ҳанӯз ба истеҳсолоте табдил наёфтааст, ки талаботи аҳолии ҷумҳуриро бо маводи озуқаворӣ ватанӣ таъмин намояд.

Олимони ватанӣ сабаби асосии рушд наёфтани инноватсияҳои кишоварзиро дар низоми идоракунии ҷараёнҳо ва фаъолиятҳои инноватсионӣ дар сатҳи давлат ва дар дараҷаи соҳаи кишоварзӣ ва комплекси агросаноатӣ ва корхонаву хоҷагиҳои онҳо мебинанд. Яъне имрӯз дар кишоварзӣ ва комплекси агросаноатӣ кишвар дар маҷмӯъ як низоми самаранок идоракунандаю танзимкунандаи ҷараёнҳою фаъолиятҳои инноватсионӣ ба вуҷуд наомадааст. Мавҷудияти ин муаммо ва дигар мушкилоти дар ин самт ҷойдошта, ки дар боло зикр шуданд, муҳимияти мавзӯи таҳқиқотни мазкурро муайян намудаанд.

Ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот. Мақсади таҳқиқоти диссертатсионӣ таҳияи муқаррароти назариявӣ ва методологӣ ва тавсияҳои амалӣ оид ба ташаккул ва раванқи системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар комплекси агросаноатии минтақа дар шароитҳои муосир мебошад. Дар алоқамандӣ ба ин вазифаҳои асосии зерин муқаррар карда шуданд:

- муайян намудани моҳияти мафҳуми инноватсия ва фаъолияти инноватсионӣ, асосноккунии шароитҳои рушди фаъолияти инноватсионии корхонаҳои комплекси агросаноатӣ;
- тараққӣ додани асосҳои назариявии фаъолияти инноватсионии корхонаҳо ҳамчун омили фаъолгардонии ҷолибияти инвеститсионии корхонаҳои КАС. Асосноккунии равишҳои гуногуни ҷалби инвеститсияҳо ба фаъолияти инноватсионӣ бо назардошти таҷрибаи хориҷии мукамалгардонии асосҳои институтсионаии идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаҳои КАС;
- коркарди воситаҳои (олоти) баҳодихии самаранокии идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаҳои кишоварзӣ;
- муайян ва асоснокгардонии шаклҳои асосии дастгирии давлатии фаъолгардонии фаъолияти инноватсионӣ, коркарди ҷораҳои хавасмандии истеҳсол ва истифодаи инноватсияҳо ва самаранокии истифодаи нерӯи дохилии корхонаҳои кишоварзӣ ҳамчун сарчашмаҳои рушди инноватсионӣ;
- таҳлили марҳилавии идоракунии ҷараёни сармоягузорию рушди инноватсионии корхонаҳои кишоварзӣ бо назардошти ҳамгироии ҷараёнҳои инноватсионӣю инвеститсионӣ ва ташаккули стратегияи рушди инноватсионии комплекси агросаноатӣ;
- пешниҳоди ҷораҳо оид ба баландбардории натиҷанокии рушди системаи идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаҳои комплекси агросаноатии вилояти Хатлон, ташаккули стратегияи рушди инноватсионии комплекси агросаноатӣ, таҳқиқи шароитҳои фаъолгардонии ҷалби инвеститсияҳо дар субъектҳои хоҷагидорӣи комплекси агросаноатӣ.

Объекти таҳқиқот ин корхонаву ташкилотҳо ва хоҷагиҳои соҳаҳои комплекси агросаноатии минтақаи Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд.

Мавзӯи таҳқиқот шомили муносибатҳои иқтисодие мебошад, ки тавсифкунандаи ташаккулу равнақи системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар комплекси агросаноатии минтақа дар шароити иқтисодиёти бозорӣ ба шумор мераванд.

Масъалаҳои таҳқиқот. Ба ҳайси асосҳои назариявӣ методологияи таҳқиқот корҳои илмӣ бунёдии олимони классикони илми иқтисодиёт, таҳқиқотҳои олимони тоҷик ва олимони хориҷии дуру наздик, аз ҷумла олимони рус оид ба равнақи системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар комплекси агросаноатӣ хизмат намудаанд.

Усулҳои таҳқиқот. Зимни таҳқиқот ҳангоми коркард ва таҳлили хулосабарориҳо ба сифати васоити таҳқиқот методҳои диалектиқию мантиқӣ, омӯрӣ, монографӣ, ҳисобию конструктивӣ, озмоишӣ, риёзӣю иқтисодӣ истифода шудааст.

Соҳаи таҳқиқот. Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ ба бандҳои зерини шиносномаи феҳристи ихтисосҳои ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 08.00.05 – Иқтисодиёт ва идоракунии хоҷагии халқ: иқтисодиёт, ташкил ва идоракунии корхонаҳо, соҳаҳо, комплексҳо (идоракунии инноватсияҳо) мувофиқат менамояд: 2.3. Ташаккули муҳити инноватсионӣ ҳамчун муҳимтарин шартҳои инноватсияҳои самаранок. Муайян кардани равишҳо, шаклҳо ва тарзҳои фароҳамоварии шароити муносиб барои амалисозии фаъолияти инноватсионӣ. Роҳҳои беҳсозии иқлими инноватсионӣ; 2.10. Арзёбии фаъолнокии инноватсионии субъектҳои хоҷагидор бо мақсади таъмини рушди устувори иқтисодӣ ва болоравии арзиши онҳо; 2.12. Таҳқиқи шаклу тарзҳои ташкил ва ҳавасмандгардонии фаъолияти инноватсионӣ, равишҳои муосир нисбат ба ташаккули стратегияҳои инноватсионӣ; 2.13. Коркард ва тақмили шаклҳо, сохтор ва системаҳои ниҳодии идоракунии фаъолияти инноватсионӣ. Арзёбии самаранокии фаъолияти инноватсионӣ.

Пойгоҳи асосии иттилооти ва озмоишии таҳқиқот маводҳои Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин дигар барномаҳои давлатии соҳавӣю минтақавӣ оид ба ташаккул ва равнақи системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар комплекси агросаноатии минтақа истифода шуданд.

Навгоиҳои илмӣ таҳқиқот. Навгоиҳои илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ ба рушди асосҳои назариявӣ методологияи системаи идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаҳои комплекси агросаноатии минтақа асос ёфта, коркарди пешниҳодҳои методӣю амалиро

оид ба мукамалгардонии механизми фаългардонии чорисозии инноватсияҳо дар субъектҳои хочагидорӣ минтақа фарогир мебошанд. Муҳимтарин натиҷаҳои илмӣ, ки дар раванди таҳқиқот ба даст омаданд ва дорои нағзҳои илмӣ мебошанд, инҳоянд:

- моҳияти (табиати) иқтисодии инноватсияҳо ва фаъолияти инноватсионӣ муайян гардида, асосҳои назариявии фаъолияти инноватсионии хочагиҳо, корхонаҳо ва ташкилотҳои комплекси агросаноатӣ бо назардошти ҳамгироии илми аграрӣ ва агробизнеси инноватсионӣ тараққӣ дода шудааст. Асоснок гардонида шудааст, ки барои рушди фаъолияти инноватсионии корхонаҳои комплекси агросаноатӣ ташаккули шароитҳои мусоиди ташкилию иқтисодӣ, институтсионалию инфрасохторӣ ва иҷтимоӣ ба мақсад мувофиқ аст;

- асосҳои назариявии фаъолияти инноватсионии корхонаҳо бо назардошти хусусиятҳои хоси ҷараёни такрористеҳсол ва афзоиши нақши истифодаи инноватсияҳо ҳамчун омилҳои фаългардонии ҷолибияти инвеститсионии корхонаҳои КАС тараққӣ дода шуда, зарурати истифодаи равиши системавии ҷалби инвеститсияҳо ба фаъолияти инноватсионӣ бо назардошти таҷрибаи хориҷии мукамалгардонии асосҳои институтсионалии идоракунии чорисозии инноватсияҳо дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ асоснок гардонида шудааст.

- воситаҳои баҳодиҳии самаранокии низоми идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаҳои кишоварзӣ коркард шудааст, ки фарогирӣ чунин нуктаҳо (бандҳо) мебошанд:

а) таҳлили шароитҳои ташкили рушди инноватсионии корхонаҳои кишоварзӣ бо назардошти баҳисобгирии муҳити дохила ва берунаи онҳо;

б) коркарди самтҳои концептуалии мукамалгардонии сохтори ташкилии идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаҳои кишоварзӣ;

в) назарсанҷии таъмини инфрасохторӣ ва ҷараёни танзими рушди фаъолияти инноватсионии корхонаҳои кишоварзӣ;

- шаклҳои асосии дастгирии давлатии фаългардонии фаъолияти инноватсионӣ бо назардошти рушди ҷолибияти лоиҳаҳои инноватсионӣ, ҷораҳои воқеан хавасмандкунандаи пайдоиш ва истифодаи инноватсияҳо ва ҷорабиниҳои амалигардонӣ бунёди истеҳсолоти нави инноватсионӣ дар минтақа, муайян ва асоснок гардида, инчунин истифодаи самаранокӣ сарчашмаҳои нерӯи дохилии рушди инноватсионии корхонаҳои кишоварзӣ коркард шудаанд;

- алгоритми идоракунии марҳилавии ҷараёни сармоягузорию рушди инноватсионии корхонаҳои кишоварзӣ бо назардошти ҳамгироии ҷараёнҳои инноватсионӣ инвеститсионӣ, назарсанҷии молиякунонии пайдарпайи рушди фаъолияти инноватсионӣ ва ташаккули Стратегияи рушди инноватсионии комплекси агросаноатӣ коркард шудааст, ки

механизми инвеститсионияш тамоюли инноватсионӣ дошта, ба самтҳои афзалиятноки рушди КАС-и минтақа нигаронида шудааст;

- маҷмӯи самтҳо ва чораҳо оид ба баландбардории натиҷанокии рушди системаи идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаҳои комплекси агросаноатии вилояти Хатлон бо назардошти самтҳои бартариятноки дастгирии давлатии ташаккули стратегияи инноватсионии рушди комплекси агросаноатӣ ва бунёди шароитҳои фаъолгардонии ҷалби инвеститсияҳои, ки ба васеъкунии миқёси азхуднамоеи инноватсияҳо дар субъектҳои хоҷагидорӣ комплекси агросаноатӣ мусоидаткунандаанд, пешниҳод шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқот ин асосноккунии илмии равишҳои назариявӣ методологӣ, принципҳо ва механизмҳои ташаккул ва равнаки системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ ва минтақаи тадқиқшаванда ва рушди минбаъдаи самараноку устувори он бо мақсади афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ барои таъмини талаботи аҳолии ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он бо маводи озуқаворӣ истеҳсолоти худӣ мебошад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар имкониятҳои истифодаи усулҳои назариявӣ методологӣ ва тавсияҳои амалии дар диссертатсия овардашуда, ҳангоми ташкили системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ ва минтақаи таҳқиқшаванда ва рушди минбаъдаи самараноку устувори он асос меёбад. Пешниҳодҳои алоҳида ва хулосаҳои дар диссертатсия овардашударо метавон ҳангоми коркарди барномаҳо ва стратегияҳои рушди низомии идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаву ташкилотҳои комплекси агросаноатӣ дар минтақаҳо истифода намуд. **Саҳми шахсии довталаб** дар он зухур мекунад, ки маводҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар чараёни таълим дар Донишкадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар ш.Кӯлоб ҳангоми омӯзиши фанҳои таълимии «Менеҷменти инноватсионӣ», «Молияи корхонаҳо» ва «Менеҷменти истеҳсолӣ» истифода шудаанд.

Таъйиди диссертатсия ва иттилоот оид ба истифодаи натиҷаҳои он. Муҳтавои асосии назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар шакли маъруза ва мақолаҳо дар конференсияҳои семинарҳои илмӣ ва илмию амалии аҳамияти байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ дошта дар шаҳри Душанбе (Ҷумҳурии Тоҷикистон) ва шаҳрҳои Москва ва Қазони (Федератсияи Россия) дар тӯли солҳои 2014-2019 пешниҳод ва баррасӣ шудаанд.

Интишори натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 10 кори илмӣ муаллиф бо ҳаҷми умумии 5,3 ҷ.ҷ, ки аз он 4 мақолаҳо дар маҷаллаҳои илмӣ ва нашрияҳои тавсиянамудаи ҚОА Вазорати маориф ва илми

механизми инвеститсионияш тамоюли инноватсионӣ дошта, ба самтҳои афзалиятноки рушди КАС-и минтақа нигаронида шудааст;

- маҷмӯи самтҳо ва чораҳо оид ба баландбардории натиҷанокии рушди системаи идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаҳои комплекси агросаноатии вилояти Хатлон бо назардошти самтҳои бартариятноки дастгирии давлатии ташаккули стратегияи инноватсионии рушди комплекси агросаноатӣ ва бунёди шароитҳои фаъолгардонии ҷалби инвеститсияҳо, ки ба васеъкунии миқёси азхуднамоеи инноватсияҳо дар субъектҳои хоҷагидорӣ комплекси агросаноатӣ мусоидаткунандаанд, пешниҳод шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқот ин асосноккунии илмии равишҳои назариявӣю методологӣ, принципҳо ва механизмҳои ташаккул ва раванқи системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ ва минтақаи тадқиқшаванда ва рушди минбаъдаи самаранокӣ устувори он бо мақсади афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ барои таъмини талаботи аҳолии ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он бо маводи озуқаворӣ истеҳсолоти худӣ мебошад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар имкониятҳои истифодаи усулҳои назариявӣю методологӣ ва тавсияҳои амалии дар диссертатсия овардашуда, ҳангоми ташкили системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ ва минтақаи тадқиқшаванда ва рушди минбаъдаи самаранокӣ устувори он асос меёбад. Пешниҳодҳои алоҳида ва хулосаҳои дар диссертатсия овардашударо метавон ҳангоми коркарди барномаҳо ва стратегияҳои рушди низомии идоракунии фаъолияти инноватсионии корхонаву ташкилотҳои комплекси агросаноатӣ дар минтақаҳо истифода намуд. **Саҳми шахсии доктара** дар он зӯҳур мекунад, ки маводҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар ҷараёни таълим дар Донишқадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар ш.Кӯлоб ҳангоми омӯзиши фанҳои таълимии «Менеҷменти инноватсионӣ», «Молияи корхонаҳо» ва «Менеҷменти истеҳсолӣ» истифода шудаанд.

Таъйиди диссертатсия ва иттилоот оид ба истифодаи натиҷаҳои он. Муҳтавои асосии назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар шакли маъруза ва мақолаҳо дар конференсияҳои семинарҳои илмӣ ва илмию амалии аҳамияти байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ дошта дар шаҳри Душанбе (Ҷумҳурии Тоҷикистон) ва шаҳрҳои Москва ва Қазони (Федератсияи Россия) дар тӯли солҳои 2014-2019 пешниҳод ва баррасӣ шудаанд.

Интишори натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 10 кори илмӣ муаллиф бо ҳаҷми умумии 5,3 ҷ.ҷ, ки аз он 4 мақолаҳо дар маҷаллаҳои илмӣ ва нашрияҳои тавсиянамудаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таърифи расидааст.

Соҳтор ва ҳаҷми таҳқиқоти диссертационӣ. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва пешниҳодот, номгӯи адабиёт иборат аст. Матни кори илмӣ дар 182 саҳифаи чопи компютерӣ таҳия шудааст, ки шомили 20 ҷадвал ва 6 расм мебошад.

Маълумоти унвончӯ оид ба маводи чопнамудааш, ки фарогири натиҷаҳои асосии таҳқиқоти илмӣ махсуб меёбанд, воқеӣ ҳастанд.

Рисолаи илмӣ бо забони тоҷикӣ иҷро гардидааст, Дар рисола маводе, ки муаллиф бидуни иқтибос ё ишора ба сарчашма истифода бурда бошад, ба назар намерасад. Ҳамчунин, мавриди истифодаи матни мақолаҳои ба тариқи ҳаммуаллифӣ чопшуда, дар рисола ишора ба ҳаммуаллифон мавҷуд аст.

Комиссия тавсия медиҳад:

1. **Рисолаи номзоди Навруз Носири** дар мавзӯи «Рушди системаи идоракунии фаъолияти инноватсионӣ дар КАС-и минтақа (дар маводи вилояти Хатлон), ки ба Шӯрои дифои 6D.KOA-029 барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.05. -Иқтисодиёт ва идоракунии хоҷагии халқ: иқтисодиёт, ташкил ва идоракунии корхонаҳо, соҳаҳо, комплексҳо (идоракунии инноватсияҳо) пешниҳод шудааст, қабул ва ба ҳимоя иҷозат дода шавад.

2. **Муқарризони расмӣ таъин карда шаванд:** - **Исайнов Ҳисайн Раҳимович**, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, мудири кафедраи иқтисоди миллӣ ва бехатарии иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон;
- **Маҳмудова Шаҳодат Ҳайитбоевна**, н.и.и., ходими калони илмии Институти иқтисодиёти кишоварзии АИКҶТ

3. **Ба ҳайси муассисаи пешбар** Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шоҳтемур таъин карда шавад.

Раиси комиссияи таҳқиқотӣ : д.и.и., профессор

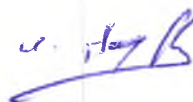
Раҳматов Ҳ.Б.

Аъзоёни комиссия: -д.и.и., профессор

Комилов С.Ҷ.

- д.и.и., профессор

Ашуров И.С.